

ДОСЛІДЖЕННЯ АКТУАЛЬНИХ ПИТАНЬ ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ

Сергій БСЛАЙ

*доктор наук державного управління, професор,
начальник центру організації та координації наукової
та інноваційної діяльності
Національної академії Національної гвардії України
м. Харків, Україна*

Актуалізація питання європеїзації публічного адміністрування в Україні в умовах сучасних безпекових викликів зумовлена необхідністю одночасного забезпечення ефективного управління державою в кризових умовах та збереження стратегічного курсу на європейську інтеграцію¹. Повномасштабна війна суттєво підвищила вимоги до оперативності, гнучкості, прозорості та підзвітності органів публічної влади, що повністю корелює з європейськими принципами належного врядування. У цих умовах європеїзація набуває практичного значення як інструмент підвищення стійкості державних інституцій, їх здатності ефективно реагувати на безпекові виклики які мають комплексний характер і охоплюють воєнну, економічну, соціальну, інформаційну та гуманітарну сфери.

Передусім ключовим викликом залишається триваюча збройна агресія, яка створює постійну загрозу життю населення, територіальній цілісності держави та функціонуванню критичної інфраструктури². Це зумовлює необхідність підтримання високого рівня обороноздатності, мобілізаційної готовності та ефективного управління ресурсами. Важливим викликом є економічна нестабільність, що проявляється у зниженні виробництва, втраті інвестицій, бюджетному дефіциті та зростанні залежності від зовнішньої фінансової допомоги³. У цьому контексті особливої уваги потребує забезпечення економічної безпеки та протидія тіньовим і корупційним практикам. Суттєвим фактором ризику виступають інформаційні загрози, зокрема дезінформація, пропаганда та

¹ Про національну безпеку : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. Відомості Верхов. Ради України. 2018. № 31, ст. 241.

² Про Стратегію національної безпеки України : Указ Президента України від 14.09.2020 №392/2020.

³ Про схвалення Концепції забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2012 р. № 569-р.

кібератаки, спрямовані на підрив довіри до державних інституцій і дестабілізацію суспільства⁴. Це потребує розвитку систем кібербезпеки та інформаційної стійкості. Соціально-гуманітарні виклики пов'язані з внутрішнім переміщенням населення, демографічними втратами, зростанням соціальної напруги, психологічними наслідками війни та необхідністю реінтеграції постраждалих територій. Окремо варто відзначити інституційні виклики, зокрема необхідність підвищення ефективності публічного управління, забезпечення прозорості, підзвітності та координації між органами влади.

Таким чином, сутність європеїзації публічного адміністрування в Україні полягає у цілеспрямованому наближенні системи державного управління до стандартів і принципів Європейського Союзу (ЄС). Це передбачає не лише формальну гармонізацію законодавства з нормами ЄС, а й глибоку інституційну трансформацію управлінських процесів. Передусім йдеться про впровадження принципів верховенства права, прозорості, підзвітності, ефективності та орієнтації на потреби громадян. Європеїзація означає перехід від адміністративно-командної моделі управління до сервісної, де держава виступає як постачальник якісних публічних послуг.

Важливою складовою є реформування державної служби відповідно до європейських стандартів, зокрема запровадження професійності, політичної нейтральності, доброчесності та підвищення компетентності державних службовців. Європеїзація публічного адміністрування передбачає глибоку трансформацію системи управління, у межах якої важливе місце займає децентралізація влади – передача значної частини повноважень, ресурсів і відповідальності від центральних органів до органів місцевого самоврядування. Це сприяє підвищенню ефективності управлінських рішень, оскільки вони приймаються ближче до громадян і з урахуванням конкретних потреб територіальних громад. У цьому контексті активно розвивається місцеве самоврядування як самостійний інститут, здатний забезпечувати соціально-економічний розвиток регіонів, надання якісних публічних послуг і зміцнення демократичних засад управління.

Водночас європеїзація передбачає посилення участі громадськості у процесах ухвалення управлінських рішень через механізми публічних консультацій, електронної демократії, громадських слухань та інших форм взаємодії між владою і суспільством. Це підвищує прозорість діяльності органів влади, рівень довіри до них і забезпечує врахування інтересів різних соціальних груп.

⁴ Про Стратегію інформаційної безпеки : Указ Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021.

Не менш важливим напрямом є цифровізація публічного управління, яка полягає у впровадженні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність органів влади. Це дозволяє автоматизувати управлінські процеси, спростити доступ громадян до адміністративних послуг, підвищити швидкість і якість прийняття рішень, а також забезпечити відкритість і підзвітність влади. У сукупності ці складові формують сучасну, ефективну та орієнтовану на громадянина модель публічного управління, що відповідає європейським стандартам.

Воєнний стан також актуалізує потребу у прискореній адаптації законодавства до норм ЄС, зокрема у сферах безпеки, оборони, логістики та кризового управління. Водночас важливим є збереження балансу між централізацією управління, необхідною в умовах війни, та принципами децентралізації і місцевого самоврядування. Особливого значення набувають такі аспекти, як цифровізація управління, забезпечення відкритості використання бюджетних ресурсів, антикорупційні механізми, а також координація між різними рівнями влади та міжнародними партнерами.

Отже, європеїзацією публічного адміністрування в Україні є комплексний процес модернізації публічного управління, спрямований на підвищення його ефективності, демократичності та відповідності європейським стандартам, що є необхідною умовою інтеграції України до європейського простору. В умовах сучасних безпекових викликів європеїзація публічного адміністрування в Україні виступає не лише стратегічним орієнтиром розвитку, а й практичним механізмом підвищення ефективності публічного управління, зміцнення інституційної спроможності та забезпечення стійкості держави.